

problemima galicijskih znanstvenika na prijelazu 19. u 20. st., dok u posljednjem prilogu Wolfgang Form i Wolfgang Neugebauer daju pregled projekta suradnje (započetog 1998) između Sveučilišta Philipp u Marburgu i Dokumentacijskog arhiva austrijskog otpora o istraživanju i radovima o povijesti nacionalsocijalističkog pravosuđa u Austriji 1938-1945.

Za razliku od prethodnog sveska, **svezak iz 2010. godine** tematski je zbornik o pokušaju samokritičnog suočavanja austrijskih arhivskih djelatnika s prošlošću arhivskih ustanova i njihovih djelatnika tijekom nacionalsocijalističkog režima 1938-1945. (*Austrijski arhivi pod kukastim križem*). U uvodnoj riječi glavni ravnatelj Austrijskog državnog arhiva, dr. Lorenz Mikoletzky, navodi da je jedan od glavnih poticaja objavljivanju ovog sveska bio 75. njemački dan arhiva održan 27-30. rujna 2005. u Stuttgartu, na kojem se raspravljalo o pitanju u kolikoj su mjeri arhivi bili u službi nacionalsocijalističkog sustava (ideološka zloupotreba i manipulacija arhivskog gradiva odnosno povijesnih činjenica, u svrhu promidžbe i ostvarivanja ciljeva političkog režima). Oko iste tematike u opsežnom svesku od 750 stranica okupljeno je 20 članaka koji pokrivaju povijest javnih (državnih, pokrajinskih, gradskih) i privatnih (crkvenih) arhiva te životopise njihovih djelatnika (utjecaj povezanosti s nacionalsocijalističkim režimom na napredovanje ili nazadovanje u službi). Zaključak koji proizlazi iz priloga je dvojak: intenzivan rad na povijesnom istraživanju te na vrednovanju i zaštiti arhivskog gradiva, vezan je uz političku promidžbu režima i uključivanje skoro svih predstavnika arhivskih uprava, ali i vodećih austrijskih povjesničara u nacionalsocijalističke strukture. Od arhivskih je djelatnika bilo zatraženo, da na temelju povijesnih isprava i spisa, povijesne događaje dokazuju i tumače prema želji nacista te da u okviru plana „povratka vlastitog povijesnog kulturnog dobra“ sudjeluju u pljačkanju arhiva na zaposjednutim područjima (Češka, Jugoslavija). Iako 1938. godine nisu zabilježene velike promjene u kadrovskom smislu, toliko je 1945. bila teža: novi početak iznimno je otežavalo ne samo dubinsko kadrovsko čišćenje, nego i posljedice bombardiranja i pokušaji okupljanja razmještenog arhivskog gradiva. Iako se autori članaka slažu da je tijekom godina nakon Drugog svjetskog rata bilo radova koji su se kritički suočavali s poviješću kulturnih institucija u službi nacionalsocijalista, smatraju da su i dalje potrebna dodatna istraživanja navedenog razdoblja radi potpunog rasvjetljavanja njihove uloge.

Danijela Marjanić

Scrinium, 64(2010)

U svesku za 2010. godinu objavljena su izlaganja s austrijskog 35. dana arhiva pod naslovom *Kraj spokojnosti. Arhivi između politike, gospodarske isplativosti i javnosti*, koji je održan 10-11. rujna 2009. u Linzu. Središnja tema bila je financijska opravdanost i isplativost arhivske djelatnosti, što upozorava na sve veću zaokupljenost djelatnika u kulturnim djelatnostima ovom problematikom i na sve veći odmak od stajališta da je takvu vrstu kulturne djelatnosti nemoguće materijalno izraziti. Pitanje obračuna isplativosti arhivske djelatnosti posebno dolazi do izražaja u radu Josefa Rieglera pod naslovom *Ima li sve svoju cijenu? O stvaranju tržišta za arhivsku djelatnost*. Neovisno radi li se o javnoj ili privatnoj ustanovi, autor smatra da se pitanje gos-

podarske učinkovitosti arhiva ne može više izbjegavati, iako arhivi (prije svega državni, pokrajinski i općinski, tj. javni) na području čuvanja i zaštite arhivskoga gradiva imaju monopol. Smatra da je mogućnost pojavljivanja tržišne konkurencije za određene poslove unutar arhivske djelatnosti sve prisutnija i postavlja pitanje dobara i usluga koje bi arhivi za određenu cijenu i uz određenu promidžbu mogli ponuditi na tržištu kulture, ali uz uvjet da se u obzir uzme i stupanj opasnosti od prestanka sređivanja gradiva, tj. obavljanja redovite djelatnosti, jer će djelatnici biti usmjereni na samo one vrste aktivnosti koje ustanovi donose financijsku korist (izrada reprodukcija za osobne potrebe ili komercijalne projekte, naplaćivanje prava na objavu i korištenje gradiva za izložbe i izdavaštvo, genealoška istraživanja, provođenje opsežnih istraživanja, tj. naplaćivanje pružanja intelektualnih usluga uz vremensko ograničenje, izlaganja o specijalnim temama, tečajevi i seminari za određene ciljne skupine te iznajmljivanje spremišnog i reprezentativnog prostora za izložbe i razna događanja). Autor ističe da u kategoriju naplaćivanja ne bi smjele ulaziti naknade za korištenje arhivskog gradiva, budući da bi to zadiralo u glavnu zadaću arhivskih institucija. Po njegovom mišljenju arhivska djelatnost ne može i ne smije otići u drugu krajnost i temeljiti se samo na svojoj materijalnoj vrijednosti, budući da je njezina, za društvo bitno važnija kulturna vrijednost, određena zakonom i njome se na tržištu ne bi smjelo zarađivati.

U drugom dijelu časopisa (dvojezičnom na njemačkom i češkom jeziku), objavljeni su referati održani tijekom Dana arhiva Južne Češke i Gornje Austrije 5. studenoga 2009. u Linzu. Sadrže opise iskustava na projektu digitalizacije zbirke matičnih knjiga južnočeškog područnog arhiva Třeboň, u organizaciji Genealoškog društva iz Utaha (*The Genealogical Society of Utah*). Digitalizacija u okviru vlastite institucije trajala bi predugo zbog nedostatka radne snage i tehničkih mogućnosti, stoga predstavljaju projekte Zemaljskog arhiva Gornje Austrije koji digitalizaciju provodi samostalno, a prioritete prilikom izrade prijedloga izbora gradiva za snimanje, osim na temelju načela učestalosti korištenja gradiva, utvrđuje i načelom zaštite izvornika od raspadanja.

Danijela Marjanić

Atlanti, 20(2010)

U časopisu *Atlanti* broj 20 iz 2010. godine, publikaciji Međunarodnog instituta za arhivsku znanost Trst i Maribor, objavljena su izlaganja sa skupa 20. međunarodni arhivski dan, održanog u Trstu 11. i 12. listopada 2010. Na jubilarnoj konferenciji bilo je prisutno oko 120 sudionika iz Albanije, Austrije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Češke, Estonije, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Kanade, Kosova, Malezije, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Rusije, Slovačke, Slovenije, Srbije, Sultanata Oman, Španjolske i Velike Britanije. Skupu su nazočili i David Leitch, glavni tajnik Međunarodnog arhivskog vijeća (ICA) i Charles Kecksemeti, nekadašnji glavni ravnatelj MAV-a.

Međunarodni institut utemeljen je 1985. u Mariboru, a od 2005. djeluje u Trstu. Na čelu Instituta je Izvršni odbor u sastavu: Peter Pavel Klasinc, ravnatelj Instituta, Grazia Tatò, ravnateljica Državnog arhiva Trsta i Antonio Monteduro, predstav-